

**АНКЕТА ПРОФИЛ НА СЛУЖИТЕЛИ
В ПСИХИАТРИЧНА ПРАКТИКА
(Част от емпирично изследване)**

Марита Минкова*

**A PROFILE SURVEY OF EMPLOYEES IN
PSYCHIATRIC PRACTICE
(Part of an Empirical Study)**

DOI: 10.54664/LPNK8410

Marita Minkova

Abstract: This article draws attention to a self-created survey designed for the purposes and needs of an empirical study for a dissertation on emotional intelligence and burnout in psychiatric practice. The survey was used as part of a complex research methodology including standardized tests. The information obtained and the results of the survey are intended to describe the profile of employees in the same organization in psychiatric practice at the time of the study. The questions are focused on the following aspects: subjective perception of the respondents regarding their work; leisure activities, annual leave and the attitude towards it, sports, healthy eating, and influence of the pandemic situation on emotions.

Keywords: profile survey; psychiatric practice; dissertation

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата анкета е част от емпирично проучване за дисертационен труд „Емоционалната интелигентност и бърнаут в психиатричната практика“. Тя е авторска, собствено създадена за изследователските цели и задачи. Насочена е към контингент от респонденти от т. нар. „помагащи професии“, тоест специалисти

* **Марита Минкова** – Докторант по обща психология към катедра „Психология“, Философски Факултет към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ Велико Търново, e-mail: maritaminkova70@gmail.com

работещи ежедневно с хора и чиято професионална дейност е свързана с подобряване на състоянето (физическо или ментално) на човек или група от хора. В частност анкетата е попълнена анонимно и доброволно от работещи в психиатричната практика / (Държавна психиатрична болница – Бяла), които са обект на споменатото по-горе емпирично изследване. Кое то от своя страна е фокусирано към проучване на връзката между емоционалната интелигентност в аспектите: лични, междуличностни и глобални компетентности и нивата на Бърнаут синдрома – професионално прегаряне (емоционално изтощение, деперсонализация, лични постижения/). Изследваните лица са специалисти, работещите в едно и също лечебно заведение в психиатричната практика, това е едно от задължителните условия за участие в анкетата. Фокусната област на изследването е в контекста на професионалната им дейност. Освен анкетата, подчинена на етичните принципи на анонимност, доброволност, изследваните лица са оценени и с със стандартизирани инструментариуми, измерващи нивата на бърнаут и емоционалната интелигентност (към момента резултатите от тестовете се обработват статистически).

Интелектът, емоциите и психическата устойчивост се определят като ключов фактор, заедно с професионалната компетентност, по отношение на високи и адекватни професионални постижения и поведенчески реакции в работната среда (Минкова 2021:12) Емоционалната интелигентност се разглежда като когнитивна способност (Mayer, J.D. 2016), като комбинация от когнитивните способности и личностните аспекти (Reuven Bar-On 1997:108). Кратката дефиниция, която д-р Д. Голман дава за емоционалната интелигентност е, че това е способността да разпознаваш своите собствени чувства и тези на другите, да управляваш своите емоции и да влизаш в ефективни взаимодействия с тях (Goleman 2017). Способността за осъзнаването на емоциите е включена в основната част на анкетата, а като емоционални компетентности са оценени самостоятелно чрез стандартизирани въпросници.

Практикуващите в социалната сфера и помагащите професии са застрашени от професионално прегаряне. Отговорен за това е Бърнаут – синдрома, който според теорията на Maslach и Jackson е описан като триизмерен синдром, характеризиращ се с емоционално изтощение, деперсонализация и намалени професионални постижения (Schaufeli 1998). „Емоциите активират и управляват когнитивната система и процеси“ (Бургов 2015:234). Емоциите и мислите са свързани и те не трябва да бъдат разделени. (Mayer, Salovey, Caruso 2000). Субективното усещане спрямо емоциите и професионалните постижения е намерило мястото в съдържателната част на анкетата. Попълването на анкетата е придружено с информирано съгласие.

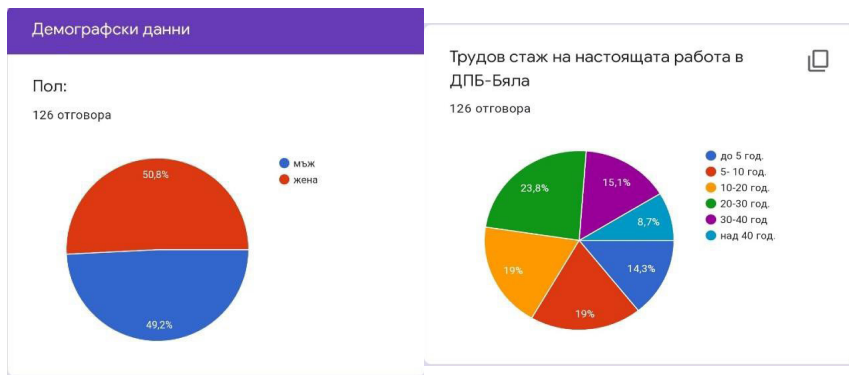
ИЗЛОЖЕНИЕ

Анкетата е проведена през периода февруари – септември 2021 год, с респонденти 126 служители (психиатри, лекари, психолог, социален работник медицински сестри, фелдшери, санитарни, помощен персонал и административен състав), работещите в психиатричната практика в една и съща организация – Държавна психиатрична болница – Бяла.

Анкетата се състои от 20 затворени въпроса /с възможност за отговори „ДА“ или „НЕ“. Въвеждащата част от анкетата съдържа категории със социодемографски характеристики както следва:

- Пол: мъж / жена
- Възраст: от 20 – до 29 год. /от 30 до 39 год./ от 40 до 49год./ от 50 – до 59 год./ от 60 – до 69 год/ над 70 год.
- Степен на образование: основно/ средно/ висше
- Вид образование: медицинско образование; немедицинско образование
- Вид дейност: пряко ангажиран в работата с пациенти; непряко ангажиран в работа с пациенти
- Трудов стаж на настоящата месторабота: до 5 год. / от 5 до 10 год/ от 10 до 20 год/ от 20 до 30 год/ от 30 до 40 год./ над 40 год.

Социо-демографски данни от анкетата

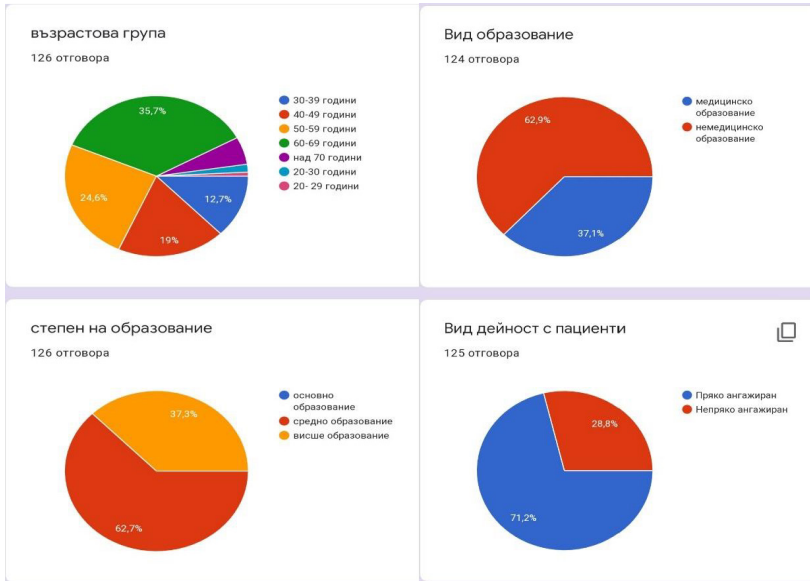

При анализ и обсъждане на резултатите се вижда, че демографският признак пол: „мъж“, „жена“, отговорите са разпределени равномерно между изследваните лица, от които 50,8% жени, а останалите 49,2% мъже. По отношение на продължителността на трудовия стаж на респондентите в настоящата месторабота ДПБ – Бяла, разпределен, данните са групирани в шест категории. Прави впечатление, че най-голямата група 23,8% от тях, са с продължителност на трудов стаж от две-три десетилетия. Следващата продължителност е разпределена от по 19% за всяка от групите от 10–20 год. и 5–10 год. трудов стаж на съответната месторабота. Процентното измерение 15,1%, показва че към него се причисляват работещите в психиатричната практика в продължение на 30–40 год. Относителният дял от 8,7%, от респондентите, е за работещите в сферата на психиатрията повече от 40 години. Тоест, последните две категории, изследваните специалисти, са работили на съответната месторабота през основната част от трудовия си стаж и продължават да работят там и след пенсионна възраст. С най-малка продължителност, към момента на изследването, са 14,3% от специалистите, които са с до 5 години практика в ДПБ – Бяла.

По отношение на категорията „Възрастова група“, относително най- високият дял 35,7% от всички се пада на хората между 60 и 69 години. Следвани от възрастовата групата на 50-59 годишните, които са 24,6% от изследваните. Следващата по възраст група 40-49 год, съответно е 19% , а 30-39 год са 12,7%. Най- ниската възрастова групите между 20-29 год. са 2,4% от всички изследвани, а най- високата като възраст група, над 70 годишните, е 5,6% от респондентите.

Респондентите в изследването с медицинско образование са 37,1% (лекари, фармацевти, мед. сестри, фелдшери, лаборанти) и съответно с немедицинско са 62,9% /психолог, социален работник, арт и трудотерапевт, специалисти от административни отдели и помощен персонал/. Преобладават работещите със средно ниво на образование, те са 62,7% от контингента на изследваните, тоест това са хората, завършили гимназия или техникум, в повечето случаи помощен и обслужващ персонал /напр. кухненски работници, шофьори, санитарни, технически изпълнители и др./

Дялът на пряко ангажираните в работата си с пациенти (медицинска, терапевтична, социална, обгрижваща) е обяснимо висок 71,2%. Тук се отнасят разнообразни категории специалистите с медицинско образование (напр. лекар, мед. сестра, фелдшер, мед лаборант) и такива с немедицинско образование (психолог, социален работник и др.), също така служители от помощният персонал обгрижващи пациенти (напр. санитарни). Тоест, това са специалистите от екипите, работещи пряко с пациентите. Непряко ангажираните с пациенти в дейността си служители (напр. фармацевти, икономисти, счетоводители, технически изпълнители, работници – кухня, пералня, шофьори) са 28,8% от изследваните лица.

Следват двадесетте затворени въпроса, събиращи допълнителна информация, относно профила на работещите в психиатричната практика. Въпросите са насочени към следните аспекти:

A. Субективна percepция по отношение на работа: отговорност, стремеж, перспектива, възнаграждение, екипност, потребност от обучение, чувство на застрашеност, самочувствие (въпроси 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 17, 18, 20)

B. Дейности в свободното време, годишен отпуск и отношението към него, спорт, здравословно хранене (въпроси 5, 8, 13, 14, 15, 16)

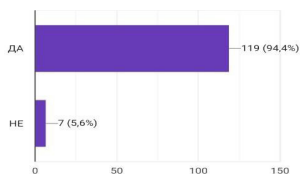
C. Влияние на пандемичната ситуация върху емоциите (въпрос 19) Получените резултати от анкетата в процентно съотношение на

положителните и отрицателните отговори в резултат на статистическата обработка чрез Google формуляр и Excel са както следва:

Въпроси към анкетата

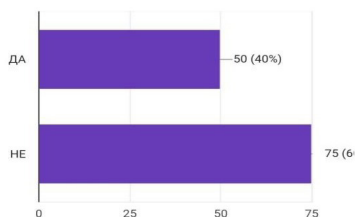
1. Работата ми е отговорна

126 отговора

2. Това е работа за която съм мечтал и към която съм се стремял

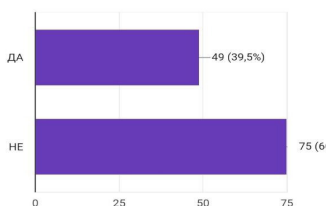
125 отговора

Дялът изследвани лица са с относително висок процент /94,4%/ по отношение на отговорност към работата. Работата не е припозната като отговорна едва от 5,6% от респондентите. Дейността в психиатричната практика е била обект на стремеж и мечта за 40%, останалите 70%, не я оценяват като такава.

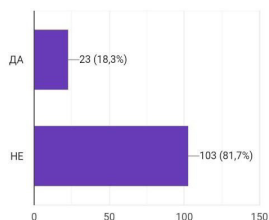
3. Работя тази работа, защото нямам друга алтернатива.

124 отговора

4. Чувствам се физически застрашен на работното си място

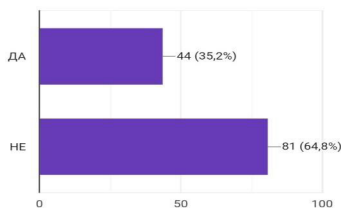
126 отговора

Контингентът от респонденти, работещ тази работа, като липса на алтернатива е 39,5%, докато повече от половината анкетирани 60,5% дават отговор, показващ целенасочен избор на конкретната работа.

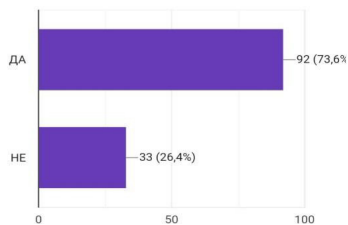
5. Често и продължително използвам социалните мрежи за разтоварване и почивка /напр. Facebook/.

125 отговора

6. Трудът ми е оценен добре, доволен съм от възнаграждението.

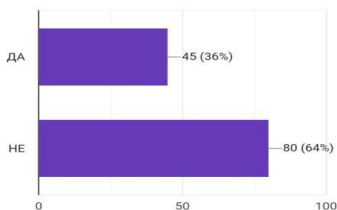
125 отговора

В контекста на използване на социалните мрежи, за 34,2% от изследваните, те се възприемат като начин на разтоварване и почивка, останалите 64,8%, не ги припознават като такъв източник. Голяма част от респондентите 73,6% са доволни от трудовото си възнаграждение, докато при 26,4%, не го възприема като удовлетворяващо.

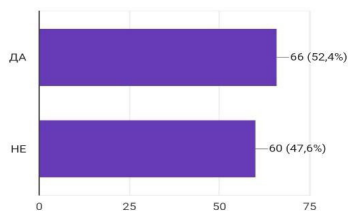
7. Ако имам възможност бих сменил сферата си на дейност или работата си.

125 отговора

8. След като приключи работния ми ден, спирам да мисля за неща свързани с работата ми.

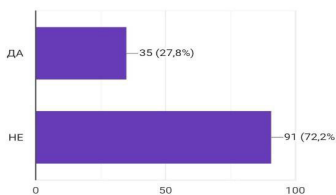
126 отговора

Изследваните лица, които не биха сменили сферата си на дейност и при наличието на възможност за това, са повече от половината 64%, докато 36% от анкетираните биха го направили. Способност за абстрахиране от работата, показват 52,4 %, докато близък като резултат, но сравнително по- малък дял 47,6%, от изследваните, оценяват че не могат да спрат да мислят за неща свързани с работата и след приключване на работния ден.

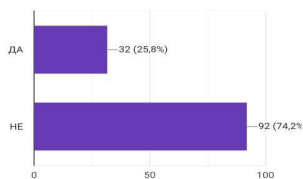
9. Чувствам психическо напрежение на работното си място.

126 отговора

10. Смятам, че имам нужда от подкрепа и обучение /индивидуално или групово/, свързано с емоционалните трудности, които срещам.

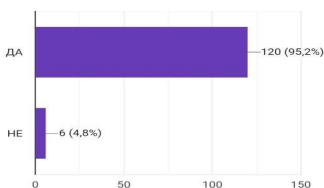
124 отговора

Психическо напрежение на работното място се преживява от 27,8% от анкетираните. По-висок процент 72,2% от анкетираните са дали отрицателен отговор на въпроса, тоест нямат усещането за психическо напрежение. Субективната нужда от подкрепа и обучение /индивидуално или групово/, свързано с изпитване на емоционални трудности е изразено от 25,8 % от отговорилите, останалите 74,2% са отговорили отрицателно.

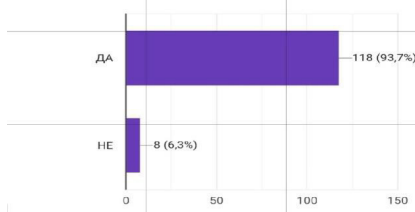
11. Когато имам трудности в работата си, има към кого да се обърна.

126 отговора

12. Самочувствието ми е добро.

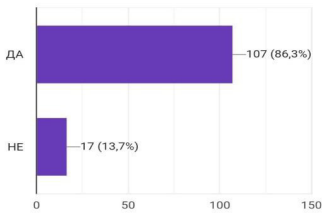
126 отговора

Като индикатор за екипност и за това, че работещите имат към кого да се обърнат когато срещат професионални трудности, положително са отговорили по-голямата част от анкетираните 95,2%. От порядъка на 4,8% от служителите са отговорили отрицателно. Голяма част от анкетираните имат усещането, че самочувствието им е добро 93,7%, с отрицателен отговор са 6,3% от участниците в изследването.

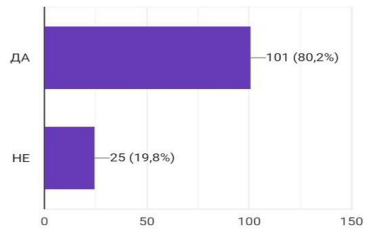
13. Имам хоби или любима дейност, която ми доставя удоволствие и ми носи удовлетворение.

124 отговора

14. През годишния си отпуск намиран начин да си отпочина добре.

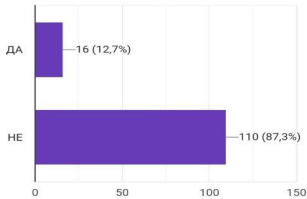
126 отговора

По отношение на свободното време /хоби, любима дейност/, 86,3% дават отговор, че имат такава, докато 13,7% отговарят отрицателно. Намиращите начин да си отпочинат добре по време на годишния си отпуск, са 80,2% от анкетираните, останалите 19,8%, са дали отрицателен отговор.

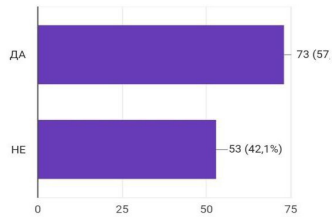
15. Спортувам редовно /напр. 3 пъти седмично/

126 отговора

16. Храня се пълноценно и здравословно

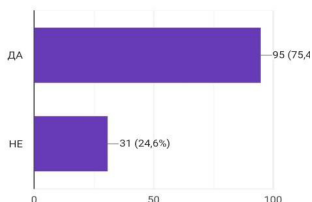
126 отговора

Спортуващите поне три пъти седмично, сред анкетираните са 12,7 %, по –висок е процента на хората, които не спортуват активно 87,3%. Относително по- висок е дялът на хранещите се здравословно и пълноценно 57,9%, по-нисък е процента 42,1%, на получените отрицателни отговори.

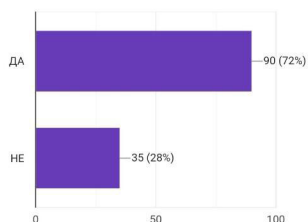
17. Често се чувствам мотивиран и ентузиазизиран по отношение на работата си и се стремя да постигам максимални резултати.

126 отговора

18. Професията ми е свързана с риск, стрес и емоционално напрежение.

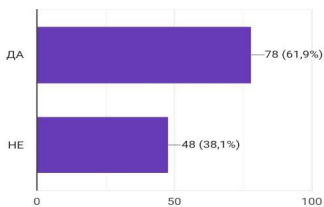
125 отговора

Субективно усещане за висок ентузиазъм, мотивация и стремеж към постигане на максимални резултати в работата са дали 75,4% от анкетираните, останалите 24,6% са отговорили отрицателно. Индивидуалната percepция за личностно съпреживяване на емоционално напрежение, стрес и риск свързани с професията се оценява, като такъв от 72% от анкетираните, а другите 28% от изследваните не я възприемат като такава.

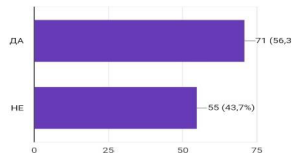
19. Пандемичната ситуация оказва влияние върху емоциите ми.

126 отговора

20. Като работещ в сферата на психиатрията, изпитвам потребност да потърся професионален съвет и подкрепа относно участие в обучителни тренинги и програми, екипни срещи, психологично консултиране, кариерно развитие, супервизия и др.

126 отговора

Въпрос 19 е продиктуван от съществуващата пандемичната ситуация с Covid19, по време на провеждане на емпиричното изследване. Епидемиологичната обстановка би могло да се разглежда като непроучен все още макрофактор, в контекста на научните изследвания, вероятно оказващ многоаспектно влияние върху човешката психика. Като персоналните и глобални ефектите от него подлежат на бъдещи научни анализи в различни сфери на науката. Поради което намираме за приложимо, включването

на такъв тип въпрос към изследователския инструментариум, в контекста на изследването и актуалността на ситуацията.

Личната percepция на изследваните по отношение на това повлияла ли е пандемичната ситуация върху емоциите им, отговорили с „да“ са 61,9% от анкетираните, отговор „не“ са дали 38,1%.

Въпрос 20 е от затворен тип с възможност за отговор /да; не/, от друга страна, при положителен отговор „да“ по отношение на потребност от обучение на работещите в сферата на психиатрията, има изброени опции за прецизиране предпочитаният вид обучение /обучителни тренинги и програми; екипни срещи; психологическо консултиране; кариерно развитие; супервизия/.

Наличието на потребност от обучение е припозната чрез отговор „да“ при 56,3% от анкетираните, при 43,7% не е налице подобна потребност.

От всички анкетираните отговорили положително с отговор „да“ са 56,3% на въпрос 20, според вида на потребност от професионален съвет и подкрепа, резултатите се разпределят в следния ред: Преимуществено 52% от тях са посочили обучителни тренинги и програми, като предпочитан вид професионална подкрепа. На второ и трето място са съответно кариерно развитие 21% и психологично консултиране 18%. За супервизия за изразили предпочитания 5% от анкетираните, а 4% са посочили екипните срещи.

Таблица 1. Вид професионална подкрепа

Вид професионална подкрепа:	Процент от анкетираните :
Обучителни тренинги и програми	52 %
Кариерно развитие	21% 18%
Психологично консултиране	5% 4%
Супервизия	
Екипни срещи	

Високото ниво на изразена потребност у анкетираните, работещи в психиатричната практика, за професионален съвет и подкрепа под формата на обучителни тренинги и програми може да послужи като индикатор за създаването и въвеждането им в съответните институции. Подобен тип обучения биха допринесли за подобряване на работния климат, повишаване знанията и уменията на работещите в съответната сфера специалисти. Обучителните тренинги и програми биха развили и усъвършенствали личностни и междуличностни компетенции сред работещите в една и съща организация или екип и биха оказали професионална подкрепа сред служителите. Те също така биха могли да послужат, като превантивна мярка срещу професионалното прегаряне, от което работещите в психиатричната практика са застрашени.

Анкетата дава допълнителна информация към получените данни от използваните стандартизираните тестове и очертава преобладаващите характеристиките от профила на работещите в психиатричната практика, към момента на изследването.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Върху работещите в специализирана професионална среда, в конкретния случай психиатричната практика, освен качества и умения, които се приема че са налице, съобразно длъжностна характеристика, влияние оказват множество фактори от микро и макроклимата; личностните ресурси за справяне и актуалната ситуация на глобално и местно нива, порадена от Covid 19.

Профилът на работещите в една и съща психиатричната практика /ДПП- Бяла/, в резултат на данните от проведената анкета през 2021г, се отличава със следните характеристики:

– При аспект: „Субективна перцепция по отношение на работата“, се наблюдават резултати за:

- Работата се приема като отговорна;
- Работата не е била обект на стремеж;
- Работещите остават ангажирани с нея, дори при наличие

на алтернатива;

- Те не се чувстват физически застрашени на работното си място;
- Доволни са от трудовото си възнаграждение;
- Не биха сменили сферата си на работа и при възможност;
- Не изпитват психическо напрежение на работното си място;
- Не изпитват потребност от индивидуална или групова подкрепа при евентуални емоционални трудности;
- При професионални трудности има към кого да се обърнат;
- Имат себеусещане за добро ниво на самочувствие;
- Изпитват чувството за висок ентузиазъм, мотивация и стремеж към постигане на максимални резултати в работата;
- Смятат, че професията им е свързана със стрес;
- Като работещи в сферата на психиатрията изпитват потребност от обучение и по-контретно участие в обучителни тренинги и програми.

– При аспект „Дейности в свободното време“, се наблюдават следните резултати:

- Работещите в психиатричната практика не използват социалните медии, като източник на почивка и разговорване;
- Спираат да мислят за неща свързани с работата след края на работния ден;
- Имат хоби и любима дейност, която им носи удоволствие;
- През годишният си отпуск намират начин да си отпочинат добре;
- Не спортуват активно;
- Хранят се здравословно и пълноценно.

– При аспекта „Влияние на пандемичната ситуация върху емоциите“, преобладаващият отговор е:

- Емоциите на работещите в психиатрията са повлияни от пандемичната ситуация.

Анкетата и получените резултати, са обект на последващи анализи в рамките на емпиричното изследване, и допринасят описването на профил на група от респонденти, участващи в изследователско проучване. Включените въпроси имат отношение към

основните категории, които са обект на изследователския интерес, а именно емоционалната интелигентност и компетенции и компонентите на професионалното прегаряне /емоционално изчерпване, деперсонализация, редуцирани лични постижения/. Получените данни от анкетата, обогатяват резултатите от стандартизираните инструментариуми. Изследователската анкета, би могла да се използва като съпътстващ авторски метод в изследователска дейност в различните сфери от помагащите професии и да послужат като база за сравнение при последващи проучвания.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

1. **Бургов, П.** (2015). Когнитивна психология. Велико Търново. Фабер. // **Burgov, P.** (2015). *Cognitivna psihologiya, Veliko Turnovo*, Faber.

2. **Минкова, М** (2021). Сборник доклади на национална школа за докторанти и млади изследователи в социалните науки. Кризата: Индивидуални и социални проекции. *Емоционална и социална интелигентност и бърнаут в работата на помагащите професии (10-16)*: БАН, ИИНЧ. // **Minkova, M.** (2021). *Sbornik dokladi kd ndtzionalna schkola za doktoranti I mladi izsledovateli v sotzialnite nauki. Krizata: Individualni I sotzialni proektzii. Emotzionalna I sotzialna inteligentnost i burnaut v rabotata na pomagashtite profesii (10-16)*: BAN, IINCH, Sofia.

3. **Bar-On, R.** (1997). *Technical Manual for the Emotional Quotient Inventory*. Toronto, Ontario, Canada: MultiHealth Systems.

4. **Goleman, D., Boyatzis, R., Davidson, R., Druskat, V., & Kohlrieser, G.** (2017). *Building Blocks of Emotional Intelligence: 12 Leadership Competency Primers*. Publisher: More than Sound, LLC.

5. **Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P.** (2016). The Ability Model of Emotional Intelligence: Principles and Updates. *Emotion Review*, pp. 290–300.

6. **Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D.** (2000). Models of Emotional Intelligence. In: J. R. Sternburg (ed.). *Handbook of Intelligence*, pp. 396–420. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

7. **Schaufeli, W., & Enzmann, D.** (1998). *The Burnout Companion to Study and Practice: A Critical Analysis*. London: Taylor & Francis.